

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1919 kl. 1 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anstånd i visst fall med upprättande av kommunal röstlängd.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Bellinder, K. J. Ekman, Olof Olsson, von Mentzer, von Zweigbergk, greve Alexander Hamilton, Ljunggren, Gullberg, N. A. Nilsson, Janson i Kungsör, Räf, Zander, Engberg, Leander, Hansson i Gårda, Persson i Tofta och Nilsson i Antnäs.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 398, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om anstånd i visst fall med upprättande av kommunal röstlängd.

Härigenom förordnas som följer:

Konungen äger, i den mån så provas nödigt, beträffande stad, där magistrat finnes, under åren 1919 och 1920 medgiva utsträckning med högst två månader av den tid, inom vilken jämlikt § 13 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad och § 5 i förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm kommunal röstlängd skall vara upprättad och, där magistraten ej själv verkställt upprättandet, till denna avsänd eller avlämnad.

I sammanhang med anstånd, som här avses, må Konungen jämväl föreskriva motsvarande utsträckning av de tider, vilka enligt nämnda lagrum, jämförda med 28, 30 och 33 §§ i lagen om val till riksdagen den 26 maj 1909, gälla i avseende å röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om framställande av anmärkningar mot längden samt om prövning av sådana anmärkningar.

Denna lag skall träda i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Departements-
chefen.

Till stöd för detta lagförslag har föredragande departementschefen, enligt vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden den 25 april 1919, anfört följande:

»I sammanhang med den reform av den kommunala rösträtten, som genomfördes vid 1918 års urtima riksdag, beslötos även vissa ändringar i reglerna angående den kommunala röstlängdens upprättande. Denna längd skulle icke längre grundas på taxeringslängden utan på mantalslängden, och dess upprättande skulle ske enligt samma principer, som enligt 26 § i lagen om val till riksdagen den 26 maj 1909 gälla för upprättande av röstlängden vid val till andra kammaren. Vid sådant förhållande och då grunderna för den politiska och den kommunala rösträtten förutsattes komma att framdeles nära överensstämma med varandra, fann riksdagen det böra föreskrivas, att de myndigheter, vilka enligt 25 § vallagen hava att upprätta den politiska röstlängden (i stad i regel magistraten, på landet häradskrivaren) i samband med upprättande av denna längd även skulle upprätta en kommunal röstlängd och att justeringen av sistnämnda längd — liksom av den politiska — skulle anförtros åt respektive magistrat och valnämnd samt företagas i samma ordning, som vore stadgad beträffande den politiska röstlängden. I sammanhang härmed uppdrogs åt Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående den kommunala röstlängdens upprättande.

I enlighet med det sålunda anförda blev i kommunalförordningarna den tid, inom vilken den kommunala röstlängden, liksom den politiska, skulle vara upprättad och avlämnad till valnämndens ordförande eller, där ej magistraten själv verkställt upprättandet, till denna, bestämd till den 25 juni, i sammanhang varmed stadgades, att person, om vilken upp-

lysning ej vunnas, att han den 10 juni bruste i något av vad som vore stadgat såsom villkor för rösträtt, skulle antecknas i längden såsom röstberättigad.

Närmare föreskrifter att lända till efterrättelse vid de kommunala röstlängdernas upprättande m. m. hava sedermera av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 8 april 1919.

Den tid, inom vilken arbetet med röstlängds upprättande, enligt vad nyss omförmålts, skall vara avslutat, har emellertid på vissa håll med hänsyn till mängden under innevarande år röstlängdsupprättarna i övrigt åliggande arbete visat sig vara väl knappt tilltagen. Ehuru svårigheter i antydda hänseende i någon mån torde kunna göra sig gällande jämväl beträffande större landskommuner, lär det dock vara egentligen i de större städerna, där dessa svårigheter kunna antagas vara så betydande, att kravet på uppskov med röstlängdens upprättande icke synes kunna avvisas. Beträffande särskilt Stockholm, har överståthållarämbetet sett sig föranlåtet att i en den 9 april 1919 till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse göra framställning i ämnet. I berörda skrivelse anför ämbetet huvudsakligen följande:

I Stockholm, där arbetet med röstlängdens upprättande uppdragits åt uppborädsverkets tjänstemän under magistratens inseende, vore det icke möjligt att med de arbetskrafter, som stode till överståthållarämbetets förfogande och vore vana vid dylikt arbete, före den 25 juni medhinna detsamma. Ifrågavarande tjänstemän hade nämligen under den tid, inom vilken detta arbete skulle utföras, att medverka vid det viktiga och krävande taxeringsarbetet, varjämte före den 25 juni den politiska röstlängden skulle föreligga färdig. Därjämte vore samma tjänstemän under april månad sysselsatta med utom annat revidering av årets mantalslängder samt utskrivandet av röstlängd för de territoriella församlingarna i huvudstaden. Med anledning härav och då ifrågavarande kommunala röstlängd icke för Stockholm syntes hava någon nämnvärd praktisk betydelse, hemställdes, att, därest dess upprättande icke ansåges kunna vad Stockholm beträffade helt och hållet inhiberas, uppskov därmed måtte meddelas till den 25 augusti 1919. Motsvarande uppskov vore även önskvärt under följande år, intill dess, såsom meningen torde vara, bestämmelserna för den politiska och den kommunala rösträtten bringats i överensstämmelse med varandra.

Såsom ovan antytts, torde liknande svårigheter föreligga i andra större städer. Vad som bland annat bidragit hertill torde hava varit den omständigheten, att vederbörande röstlängdsupprättares ordinarie ar-

bete fått undanskjutas av arbetet med uppläggande av den röstlängd, som under början av innevarande år upprättades för de kommunala valen under mars månad. Ehuru hittills inga andra framställningar om uppskov gjorts än för Stockholms del, synes det mig dock vara att förutse att, utom för Stockholm, även för andra städer, där röstlängd skall upprättas av magistraten eller under dess inseende, behov kommer att uppstå av utsträckning utav den tid, inom vilken röstlängd skall vara upprättad.

Ett medgivande, vad angår stad, där magistrat finnes, av någon tids uppskov under innevarande år med röstlängdens avlämnande torde icke vara ägnat att föranleda betänklighet, särskilt vid det förhållande, att stadsfullmäktigval ej infalla under detta år och att till följd härav de kommunala röstlängderna under året huvudsakligen komma till användning endast vid kyrkostämma.

I fråga om sättet för meddelande av anstånd med röstlängds upprättande torde det lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att, där så finnes erforderligt, medgiva sådant anstånd, och bör detsamma kunna bestämmas till högst två månader.

Visserligen synes det antagligt att, när grunderna för den kommunala och den politiska rösträtten bragts i överensstämmelse med varandra, det icke skall bli nödvändigt att upprätta mer än en enda röstlängd, avsedd både för de politiska och de kommunala valen. Enär emellertid ett sådant sammanförande av de båda längderna till en knappast lärer kunna äga rum redan under nästkommande år och behov av utsträckt tid för upprättande av den kommunala röstlängden även då torde komma att föreligga samt längden, även om två månaders uppskov med dess upprättande medgives jämväl under år 1920, kan komma till användning vid de under nämnda års höst infallande stadsfullmäktigvalen (i andra städer än Stockholm), finner jag den Kungl. Maj:t tillkommande rätten att medgiva anstånd med röstlängds upprättande böra avse icke blott innevarande år utan även år 1920.

Bestämmelser i ämnet torde böra meddelas i form av en särskild lag.

Under innevarande år skall givetvis, intill dess den nya röstlängden blivit upprättad och fastställd, den tidigare under året upplagda längden komma till användning. Likaledes skall den nya röstlängd, som under år 1919 upprättas, användas, till dess under år 1920 röstlängd blivit upprättad och fastställd.

I sammanhang med anstånd med röstlängds upprättande bör Kungl. Maj:t jämväl äga föreskriva utsträckning av de tider, vilka enligt § 13 i förordningen om kommunalstyrelse i stad och § 5 i förordningen om

kommunalstyrelse i Stockholm, jämförda med 28, 30 och 33 §§ i lagen om val till riksdagen, gälla i avseende å röstlängds framläggande till granskning och om kungörelse därom, om framställande av anmärkningar mot längden samt om prövning av sådana anmärkningar. Härom torde uttrycklig bestämmelse vara erforderlig.

I kommunalförordningarna stadgas, såsom redan antytts, att den, om vilken upplysning ej vinnes, att han den 10 juni brister i något av de för rösträtt uppställda villkor, skall i röstlängden antecknas såsom röstberättigad. Det kunde ifrågasättas, att, där tiden för röstlängds upprättande utsträcker, även nyssnämnda tid borde framflyttas. Detta synes emellertid knappast nödigt. Ett framflyttande av berörda tid till den 10 augusti skulle visserligen medföra, att de personer, med avseende å vilka under tiden mellan den 10 juni och den 10 augusti hinder för rösträtt bortfallit, skulle omedelbart upptagas i röstlängden. Men de fall torde vara ytterst få, där sådant kunde ifrågakomma, och ett framflyttande av denna tid synes, med hänsyn jämväl till att stadsfullmäktigval ej infalla under innevarande år och under år 1920 icke i Stockholm, knappast vara av större praktisk betydelse. Vidare är att märka, att nämnda tids framflyttande skulle medföra ej oväsentligt ökat arbete för de myndigheter, som hava att insända uppgifter till vederbörande röstlängdsupprättare. Nämnda myndigheter skulle nämligen få insända sådana uppgifter dels den 10 juni för den politiska röstlängden och dels den 10 augusti för den kommunala. Vid nu angivna förhållanden synes ändring av tiden ifråga icke böra vidtagas.

I enlighet med ovan angivna grunder har jag låtit inom civildepartementet upprätta *förslag till lag om anstånd i visst fall med upprättande av kommunal röstlängd*. Då detta förslag är föranlett av under riksdagen inträffade förhållanden, torde hinder icke böra möta att nu framlägga detsamma för riksdagen.»

Utskottet, som ej funnit skäl till anmärkning mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, Utskottets
yttrande.

att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen
bifallas.

Stockholm den 19 maj 1919.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.